

132 140

**NOWOPROGRAMOWY
ROZKŁAD MATERIAŁU NAUCZANIA**

ze wszystkich przedmiotów na klasę VII-ą szkoły powszechnej.

Materiał rozprowadzony na poszczególne miesiące roku szkolnego i zaopatrzony odpowiednimi wskazówkami praktycznymi

Wzór prawnie zastrzeżony.

2867

Zestawił i uzupełnił

LETNIEWSKI PAWEŁ

naucz. 7 klas. szk. powsz. w Jarosławiu.

1935.

Odbito czcionkami Polskiej Drukarni Spółdzielczej w Jarosławiu.

P. T. Koleżanki i Koledzy!

Rok szkolny 1935/36 obejmie nowoprogramowym materiałem nauczania i klasę VII^a. Na nim kończy niejednokrotnie nasz wychowanek całą swoją edukację. Zwróćmy tedy baczna swą uwagę tak na sam materiał jak i na jego wysokowartościowe walory wychowawcze. Dołóżmy usilnych starań, by został on w całej pełni wykorzystany, z życiem praktycznym wychowanek spojony i był wykładnikiem jego przyszłych poczynań obywatelskich. Nowoprogramowy materiał daje bogatą i wszechstronną ku temu możliwość.

W niniejszej broszurce daję P. T. Koleżeństwu rozłożenie jego głównych wskazań i zasad ministerjalnego projektu programu z nieznaczniemi własniemi uzupełnieniami natury już czysto praktycznej. Niejednokrotnie powtarzają się te zasady w poszczególnych miesiącach. Powtarzać się one jednak muszą, gdy mają spełnić swe zadanie i być nam drogowskazem i przewodnikiem całorocznej naszej pracy w klasie. Stąd też karta danego miesiąca stawia nam je ciągle i stale przed nasze oczy. Resztę uzupełni codzienne planowanie poszczególnych lekcji i podręczniki szkolne.

Baczmij też pilnie, by z tego ramowego planu niczego nie uronić, gdyż jego pełnia stanowi o osiągnięciu celu wychowawczego, zakreślonego nowym programem.

Taki też rozkład winien być wpisywany do dziennika lekcyjnego. Obszerniejszą jego treść (np. z jęz. polskiego pisać należy w skróceniu. Z zajęć praktycznych zaś, po wyborze jednego z warjantów nie będzie go wiele, choć zakres wydaje się być zbyt obszerny. Przerabiany zaś codziennie szczegółowy materiał przedmiotowy, znajdzie swój wyraz w codziennych zapiskach dziennika.

Kombinacje moich rozkładów daję każdej chwili pełny pogląd na strukturę programu ze wszystkich przedmiotów, pozwalają należycie orjentować się w jego całokształcie, pomagając równocześnie bardzo wydawnie przy układaniu codziennych, korelujących ze sobą, planów lekcyjnych.

Z nauki religji daję materiał staroprogramowy do dziś obowiązujący. Materiał styczniowy łączę celowo z lutowym. To samo robię z materiałem z maja i czerwca. W zasadzie powinniśmy uporać się z materiałem tak do 10 czerwca, by resztę czasu poświęcić na zebranie całości materiału, choć jedną większą wycieczkę po Polsce i prace związane z końcem roku szkolnego.

Wkońcu zaznaczam, że program ten obowiązuje szkoły trzeciego stopnia organizacyjnego, (tj. o pięciu, sześciu i siedmiu siłach nauczycielskich).

W szkołach zaś drugiego i pierwszego stopnia organizacyjnego, a raczej w szkołach o 4-eh 3-eh 2-eh i 1-dnym nauczycielu nie przewiduje instrukcja ministerjalna z r. 1934/35 VII oddziału. Gdyby coś podobnego zaistniało, zrozumiałą jest rzeczą, że program ów, mógłby być realizowany w zakresie planu organizacyjnego i tych szkół.

Z koleżeńskiem pozdrowieniem

Letniowski Paweł.

Miesiące:	Religia 2 godz. tyg.	Język polski 5 ewent. 6 godz. tyg. nauki zależnie od ilości nauczycieli i zastosowanego warjanta ins. ruke.	Geografia z historją W I. półroczu 3 ew. 4 godz. geografji w II. półr. 4 godz. tyg. historji	Nauka o przyrodzie 4 godz. tyg.
Wrzesień	<p>Program ogólny:</p> <p>W odpowiedzi na pytanie: „Co ludzkość w ostatnich 19 wiekach pod wpływem nauki Jezusa Chrystusa rzeczywiście uczyniła“, dajemy szkic działalności Kościoła w obrazach, skupiających w sobie pewną część życia Kościoła, a przy tem powtarzamy zasadnicze prawdy katechizmowe, w związku z temi obrazami.</p> <p>Równoległe z pracą naukowo-religijną wspólną kształcą się młodzież przez prywatną lekturę dzieł religijnych, nad czem czuwa nauczyciel religji.</p> <p>Program szczegółowy:</p> <p>Materiał.</p> <p>Kościół — sposób założenia — cel — znamiona.</p>	<p>Materiał:</p> <p>1. Nawiazanie do przerobionego materiału z klasy (odziału) szóstej z pomocą mówienia, czytania i pisania łącznie z ćwiczeniami ortograficznymi i nauką o wyrazie. Wypowiadanie się działwy na tematy, zaczerpnięte z lektury lub bieżącego życia, podane przez nie lub nauczyciela.</p> <p>2. Czytanie głośne i ciche odpowiednio: dobranych utworów poetyckich i prozaicznych w całości lub wyjątkach, z uwzględnieniem arcydzieł naszej rodzimej literatury: Kochanowskiego „Pieśń świętojańska o sobótce“ (pieśń XII), Mickiewicza fragment z „Dziadów“ cz. II. (od początku do sceny z antokami włącznie).</p> <p>Omawianie treści czytanych utworów, wyróżnianie postaci ich czynów i pobudek działania, przebiegu wydarzeń, obrazów; dzielenie dłuższych utworów na wyodrębniające się części, a w związku z tem tworzenie planu, nawiązywanie treści czytanych utworów do przeżyć młodzieży. Wiadomości o najwybitniejszych autorach w związku z lekturą ich utworów.</p> <p>Zaprawianie do samodzielnej lektury. Tworzenie własnej, klasowej biblioteczki z prowadzeniem jej zapisków. Samodzielne czytanie wybranych utworów, związanych z zainteresowaniami młodzieży.</p> <p>3. Pisanie. Pisanie ze słuchu, jako sprawdzian znajomości pisowni, opowiadań na tematy z życia bieżącego oraz opisów na podstawie wspomnień i obserwacji. Pisanie protokołów zebrań organizacyj uczniowskich.</p> <p>Tematy, związane z czytaniem, mówieniem i pisanem: Obrazy z życia i twórczości wielkich pisarzy (Kochanowski, Mickiewicz) i artystów (np. Moniuszko).</p>	<p>Materiał nauczania:</p> <p>Nawiazanie do materiału z tych przedmiotów z klasy (oddziału) szóstej.</p> <p>1. Ziemia i człowiek w Polsce. Obszar Polski. Położenie Polski w Europie. Obronność granic; granice lądowe i morska. Krainy naturalne. Przewodnie rysy ukształtowania pionowego Polski i podział na krainy.</p> <p>2. Życie gospodarze Polski ze szczególnem uwzględnieniem najbliższej okolicy.</p> <p>Rolnictwo. Czynniki jego rozwoju. Najbardziej typowe gleby, ich rozmieszczenie i wartość. Uprawa zbóż, ziemniaków i roślin przemysłowych. Wydajność naszej gleby i środki jej podniesienia. Meljoracja, komasacja, użycie nawozów sztucznych, zastosow. maszyn.</p> <p>Pomoc: Arkusze obserwacji meteorologicznych do codziennych zapisków, opadomierz, mapa fizyczna Polski, atlasy, (konieczny byłby też atlas Główn. Urzędu Statystyczn.) i mapki konturowe Polski. Wycieczki.</p> <p>W ciągu całego roku szk. czytanie wykresów oraz notowanie na mapkach konturowych różnych elementów naszego życia gospodarczego.</p>	<p>Materiał nauczania. I. półroczu. Nauka o przyrodzie mar-twej.</p> <p>1. Przetwory ze zbóż, ziemniaków, buraków. Mąka, chleb. Krochmal. Cukier. Spirytus. Napoje alkoholowe i bezaalkoholowe.</p> <p>2. Przetwory z mleka. Jaja. Tłuszcze. Owoca. Części składowe mleka. Przetwory z mleka. Mleko i chleb w odżywianiu. Części składowe jaja. Działanie na białko: ogrzewania, spirytusu względnie kwasu octowego. Tłuszcze zwierzęce i roślinne. Ich zastosowanie.</p> <p>3. Przetwory z węgla kamiennego. Sucha destylacja węgla kamiennego. Fabrykacja gazu świetlnego; schemat gazowni. Ciężar gazu świetlnego w stosunku do ciężaru powietrza. Główne części składowe gazu świetlnego. Obchodzenie się z instalacją gazową i jej konserwacja. Koks. Smoła pogazowa. Pomoc: Wycieczki do młynów, gorzelni, krochmalni, cukrowni, mleczarni i gazowni. Obrazy.</p>
Październik	<p>Program szczegółowy:</p> <p>Materiał. Organizacja Kościoła — stan obecny na podstawie dat statystycznych i geograficznych — hierarchja Kościoła.</p> <p>Przyczyny szybkiego wzrostu Kościoła i przeszkody, tamujące ten wzrost; czas największej powagi i świetności Kościoła i stan obecny (stosunek państw, narodów i warstw społecznych do Kościoła).</p> <p>Program ogólny i lektura dzieł religijnych, jak w miesiącu wrzesniu.</p>	<p>Materiał.</p> <p>1. Dalsze czytanie głośne i ciche odpowiednio dobranych utworów poetyckich i prozaicznych w całości lub wyjątkach.</p> <p>Ciąg dalszy Dziadów Mickiewicza fragment cz. II. (od początku do sceny z antokami włącznie); Reduta Ordona i kilka wyjątków z „Pana Tadeusza“. Omawianie treści czytanych utworów, wyróżnianie postaci, ich czynów i pobudek, działania, przebiegu wydarzeń, obrazów oraz nawiązywanie treści czytanych utworów do przeżyć młodzieży, jak we wrześniu. Wiadomości o najwybitniejszych autorach w związku z lekturą ich utworów.</p> <p>Zaprawianie do samodzielnej lektury przez czytanie wybranych utworów związanych z zainteresowaniami młodzieży. Tworzenie i prowadzenie własnej klasowej biblioteczki.</p> <p>2. Mówienie. Wypowiadanie się młodzieży na tematy, podane przez nauczyciela lub przez młodzież, zaczerpnięte z lektury i bieżącego życia, krótkie przemówienia i dyskusje. Wygłaszanie wierszy na pamięć.</p> <p>3. Pisanie. Pisanie ze słuchu, jako sprawdzian znajomości pisowni, wypracowań na łatwe tematy, zaczerpnięte z lektury.</p> <p>Pisanie protokołów, zebrań organizacyj uczniowskich i listów w związku z potrzebami życia.</p> <p>Układanie i zapisywanie planów opowiadań, przemówień, czytanek itp.</p> <p>Materiał ortograficzny: utrwalanie znajomości pisowni wyrazów, najczęściej używanych w życiu.</p> <p>Tematy, związane z czytaniem, mówieniem i pisanem: domy ludowe, czytelnie i instytucje oszczędnościowe.</p>	<p>Materiał nauczania:</p> <p>1. Obserwacje meteorologiczne. Państwowy Instytut Meteorologiczny (P. I. M.) Elementarne wiadomości i objaśnienia map pogody; ich znaczenie dla rolnika, rybaka, zeglarza i lotnika.</p> <p>Cechy klimatu Polski</p> <p>2. Hodowla: łaki, pastwiska, pasterstwo górskie. Środki ulepszenia hodowli. Ogrodnictwo, sadownictwo, bartnictwo, rybołówstwo. Przemysł spożywczy, wywóz produktów rolnych.</p> <p>Las. Rozmieszczenie ich w Polsce. Przemysł drzewny. Powszechna oszczędność. Gromadzenie kapitałów, popieranie wytwórczości krajowej.</p> <p>Pomoc, jak we wrześniu. Prócz tego mapki izoterm temperatury.</p>	<p>Materiał nauczania.</p> <p>4. Ropa naftowa. Jej główne przetwory: nafta, benzyna, parafina, smary. Środki ostrożności przy obchodzeniu się z benzyną i naftą. Środki ratownicze w chwili przypadkowego zapalenia się benzyny, nafty i innych łatwopalnych materiałów.</p> <p>5. O obronie przeciwgazowej. Praktyczne wskazówki: użycie maski, zachowanie się w schronie. Znaczenie silnego lotnictwa dla obrony przeciwgazowej.</p> <p>Pomoc. Obrazy, okazy przetworów masek i wycieczki (np. do rafinerji i schronu, gdy warunki temu sprzyjają).</p>

Arytmetyka z geom. 4 godz. tyg.	Zajęcia praktyczne 4 względnie 3 godz. tyg. zależnie od nauczycieli i zastos. warianta.	Śpiew w 2 godz. tyg.	Rysunki 2 godz. tyg.	Ćwiczenia cielesne 2 godz. tyg. ponadto 10 min. ćwicz. codz.
<p>Materiał nauczania.</p> <p>Arytmetyka 1. Ugruntowanie sprawności rachunkowej na liczbach całkowitych i ułamkowych.</p> <p>Powtórzenie i ugruntowanie znajomości działań na liczbach całkowitych i ułamkowych, ze szczególnym uwzględnieniem przybliżeń dziesiętnych na zadaniach czerpanych z życia praktycznego oraz dostępnych dla uczniów dziedzin nauki i techniki.</p> <p>4. Z obliczeń procentowych: Powtórzenie obliczeń procentowych; wyznaczenie procentu danej wielkości i wielkości z danego procentu, wyznaczenie stosunku procentowego jednej wielkości do drugiej i stosunku procentowego części składowych do całości. Przedstawiane składu procentowego na diagramie prostokątnym.</p> <p>Geometria 1. Ćwiczenia w kreśleniu geometrycznym, opartem na symetrii osiowej.</p> <p>Symetria osiowa na płaszczyźnie. Elementarne konstrukcje, oparte na symetrii osiowej przepotowienie odcięcia, przepotowienie kąta, kreślenie figury symetrycznej do danej figury względem danej osi.</p> <p>Ćwiczenia i zadania.</p>	<p>Materiał nauczania.</p> <p>A. Zajęcia rękodzielnicze. I a. Chtopcy do wyboru: roboty z blachy i walcówki albo roboty z drzewa. W braku urządzeń i narzędzi do wymienionych powyżej rodzajów robót, zastępuje na wsi – koszykarstwo wikłino, ewentualnie trzcinowe.</p> <p>Wariant 1. Wytwarzanie pomocy naukowych i przedmiotów użytkowych z metali.</p> <p>Materiały: blacha żelazna cynowana i czarna o grubości nieprzekraczającej 1 mm. oraz walcówka.</p> <p>Przy wykonywaniu różnych przedmiotów uczniowie winni się zapoznać z cięciem i wyginaniem blachy i walcówki, oraz łączeniem tych materiałów zapomocą lutownia i nitowania (na zimno).</p> <p>Orientacyjne przykłady tematów; blachy do ciasta, decymetry szescienne i t. p. Naprawa różnych przyrządów i przybórów, między innymi zamków.</p> <p>Wariant 2. Wytwarzanie z drzewa przedmiotów użytkowych. Uczniowie winni się zapoznać z łączeniem drzewa na pust, na widowanie i na styk. Nauczyć się ostrzenia piły i struga, zaznajomić się ze sposobami barwienia i konserwowania drzewa.</p> <p>Orientacyjne przykłady tematów; tahorety, szafeczki na narzędzia i t. p.</p> <p>Wariant 3. Koszykarstwo wikłino. W sprzyjających warunkach trzcinowe. Przedmioty do wyrobu; koszyki do owoców i t. p.</p> <p>b. dziewczęta. Szycie i roboty dziane.</p> <p>Szycie z materiałów nowych lub starych odświeżanych następujących części ubrania: (zależnie od miejscowych warunków); fartuch do pracy (z rękawami), bluza sportowa.</p> <p>Tam, gdzie będzie maszyna do szycia, utrzymanie jej w porządku oraz zaznajomienie z użyciem.</p> <p>Roboty z różnych materiałów (dla dziewcząt i chłopców).</p> <p>Orientacyjne przykłady tematów: W korelacji z przyrodą martwą: model dawonka elektrycznego. Dla celów nauki o przyrodzie żywej: gabloty, oraz ławka naprawa pomocy naukowych i różnych narzędzi.</p> <p>B. Wyłączenie dla dziewcząt w szkołach, posiadających odpowiednie warunki: Gospodarstwo domowe. Przyrządzanie zup z wywarów jarzynowych i owocowych, podprawionych z zastosowaniem dwóch różnych technik – rosół i kleiki dla chorych. Jarzyny jako potrawa i jako dodatek do mięsa. Sałaty z jarzyn surowych. Mięsa: gotowane, smażone, pieczone (na wsi ze specjalnym uwzględnieniem potraw z mięsa królików i górcbi). Zestawianie racjonalnych obiadów i posiłków codziennych. Zapasy na zimę: pomidory, szaszaw, ogórki, marmolady i powidła. Suszenie rumiianku, grzybów i owoców.</p> <p>C. Zajęcia gospodarcze i hodowlane.</p> <p>Każda szkoła obowiązuje w odpowiednich warunkach (posiadanie ogrodu, odpowiednich pomieszczeń do chowu) wybór po jednym temacie z trzech grup i grupa. Poletko okazowe: a) poletka nawozone i nienawozone. II grupa. Zajęcia do wyboru, zależnie nie tylko od warunków miejscowych, ale i od umiejętności nauczyciela; a) chów drobiu b) chów królików, c) pasieka i uprawa roślin miododajnych. III. grupa. Uprawa roślin propagandowych, tj. mających duże odżywcze znaczenie dla szerokiego mas, lub wybitne znaczenie gospodarcze, np. kukurydza, na ziemno, żywakostu, na paszę, soi, porzeczki, malin, rumiianku jako rośliny lekarskiej.</p> <p>W szkołach bez ogrodu: uprawa roślin ozdobnych w skrzynkach i doniczkach.</p>	<p>Materiał nauczania.</p> <p>Powtarzanie pieśni z lat poprzednich i przedewszystkiem pieśni, które mają znaczenie dla późniejszego życia młodzieży.</p> <p>Wyuczenie jednej nowej pieśni ludowej na jeden lub dwa i trzy głosy, ze szczególnym uwzględnieniem środowiska regionalnego dzieci. Może to być pieśń obycajowa z rodzaju dożynkowych lub wesołych oraz tanecznych (łącznie z objaśnieniami dotyczącymi tańców).</p> <p>Pozatem śpiew pieśni religijnych na trzy, dwa i jeden głos z nut.</p> <p>Uwaga. Przy wykonywaniu i opracowywaniu pieśni należy dbać o staranne wykończenie, właściwą interpretację oraz utrwalać sprawności technicznych i wiadomości inazybnych w latach poprzednich. Dbać o umiejętność posługiwania się nutami w śpiewie.</p>	<p>Materiał nauczania.</p> <p>Rysunek z pamięci. Szkicowanie po obserwacji przedmiotów o znaczeniu gospodarczym, z wydatnieniem typowego kształtu i charakterystycznych cech. Orientacyjne przykłady tematów: narzędzia rolnicze.</p> <p>Rysunek z natury. Rysowanie i malowanie przedmiotów użytkowych o niezbyt złożonych kształtach przy wielościennych i obrotowych n. p. dom murywany i t. d.]</p> <p>Rysunek z wyobraźni obejmujący projektowanie wywiezki i godził ziemniaczanych z zastosowaniem odpowiednich napisów.</p> <p>Prócz tego w ciągu całego r. szk. wycieczki do zbiorów, magazynów i muzeów. Tamże obserwacje i omawianie wartości estetycznej przedmiotów użytkowych, okazów sztuki ludowej, wnętrza mieszkalnych mebli współczesnych i zabytkowych, oryginałów lub reprodukcji dzieł artysty polski: Matejki, Grottgera, W. Kosaka, Wyspiańskiego, Chelmońskiego, Tetmajera i innych.</p> <p>Szkice terenowe podczas wycieczek.</p>	<p>Materiał z działu A. Zabawy, gry ruchowe i drużynowe.</p> <p>Zabawy o charakterze ożywiający i rekreacyjnym, np: polowanie, niedźwiedź.</p> <p>Z gier bieżnych, np. walka o sztandary.</p> <p>B) Ćwiczenia porządkowe. Tworzenie szachowej kolumny ćwiczebnej z dwuszeruğu z miejsca i w marszu; tworzenie kolumny ćwiczebnej z dwóch i trójek w zależności od miejsca ćwiczeń.</p> <p>Ćwiczenia kształtujące kończyn górnych, dolnych, tułowia i szyi.</p> <p>Ćwiczenia koordynacyjne. Wytrzymywanie łatwych postaw z biegu.</p> <p>Ćwiczenia stosowane. Krótkotrwałe zwisy na drabinie i tramie, ewent. na prymitywnych przyrządach. Mocowanie się dwójkami.</p> <p>C) Sporty. Pływanie. Gdzie tylko warunki na to pozwolą organizować naukę pływania w formie zabaw, szybowania i systemat. pływania.</p>
<p>Materiał nauczania.</p> <p>1. Ugruntowanie sprawności rachunkowej na liczbach całkowitych i ułamkowych. Zmiany wyników działań w zależności od zmiany danych, przybliżone szacowanie wyników przez zaokrąglenie liczb danych w zadaniu, uproszczenia rachunkowe.</p> <p>2. Znakowanie literowe.</p> <p>Wprowadzenie znakowania literowego przy budowie wzorów na wyrażenie związku między wielkościami, użycie zawiasów i kreski ułamkowej.</p> <p>Wyznaczanie liczbowej wartości wyrazów literowych.</p> <p>3. Stosunek wielkości jednorodnych, wielkości wprost i odwrotnie proporcjonalne.</p> <p>Powtórzenie wiadomości o stosunku wielkości jednorodnych. Podział wielkości na części w danym stosunku.</p> <p>4. Obliczenia procentowe, jak we wrześniu.</p> <p>Geometria. 1. Ćwiczenia w kreśleniu geometrycznym, opartem na symetrii osiowej. Poszukiwanie osi symetrii na ścianach szprętów i wytworów technicznych oraz w ornamentach płaskich. Kreślenie łatwych ornamentów jako zastosowanie konstrukcji geometrycznych.</p> <p>Ćwiczenia i zadania.</p>	<p>Materiał nauczania.</p> <p>Dalsze powtarzanie pieśni z lat poprzednich, jak we wrześniu. Wyuczenie dwu nowych pieśni z działu ludowych różnych regionów, religijnych, narodowych o znaczeniu obywatelsko państwowym, oryginalnych naszych kompozytorów, w szczególności Moniuszki i Noskowskiego i pieśni żołnierskich. Uwzględnić należy przedewszystkiem pieśni z regionu dziatwy. Będą to pieśni obycajowe, wesołe oraz taneczne (łącznie z objaśnieniami tańców) okolicznościowe i inne. Z okolicznościowych, np. pieśń oszczędnościowa.</p> <p>Śpiewać zaś na jeden i dwa i trzy głosy przy pomocy nut i ze słuchu. Inscenizacja odpowiednich pieśni z wyszukaniem inazybnych młodzieży.</p> <p>Uwagi, jak we wrześniu.</p>	<p>Materiał nauczania.</p> <p>Rysunek z pamięci, jak we wrześniu. [Orientacyjne przykłady tematów: narzędzia rolnicze i typy roli i t. p.]</p> <p>Rysunek z natury, jak we wrześniu z uwzględnieniem skrótów perspektywicznych i cieni.</p> <p>Rysunek z wyobraźni, obejmujący przedstawianie lnia i plamę barwną brył i przedmiotów użytkowych w położeniu pionowym z uwzględnieniem skrótów perspektywicznych, na podstawie pomysłu ucznia lub opisu podanego przez nauczyciela.</p> <p>Orientacyjne przykłady tematów: skrzynki.</p> <p>Wycieczki i szkice terenowe, jak we wrześniu.</p>	<p>Materiał z działu A. Zabawy ruchowe i drużynowe, np: poczta, różne odmiany berka i t. p., dla dziewcząt również zabawy taneczne, np. tańce pajaców, ułani.</p> <p>Z gier rzutnych np: wyżsiği piłek, szafety z piłką i t. p.</p> <p>Z gier z podbijaniem i drużynowych, np: pacanka, kiczki, podaj dalej, piłka więzienna itp.</p> <p>B) Kombinacje ćwiczeń porządkowych, jak we wrześniu. Prócz tego elementy musztry formalnej, ćwiczeń kształtujących, koordynacyjnych i stosowanych.</p> <p>Z ćwiczeń koordynacyjnych, przez wrześnieowych – trudniejsze ruchy kończyn tułowia w postawach równowaznych. Ze stosowanych: skoki wolne (wdal i wwyż) w formie zabawowej i ścisłej z ograniczonym biegiem, miejscem odbicia i doskoku.</p>	

Miesiące:	Religia 2 godz. tyg.	Język polski 5 ewent. 6 godz. tyg. nauki zależnie od ilości nauczycieli i zastosowanego warjanta lekturk.	Geografia z historią w I półroczu 3 ew. 4 godz. geografii w II półr. 4 godz. tyg. historii	Nauka o przyrodzie 4 godz. tyg.
Listopad	<p>Program szczegółowy. Materiał. Kościół obrońcą ludów, ogniskiem nauki i sztuki. Program ogólny i lektura dzieł religijnych, jak w miesiącu wrześniu.</p>	<p>Materiał. 1. Czytanie głośne i ciche odpowiednio dobranych utworów poetyckich i prozaicznych w całości lub wyjątkach. Ciąg dalszy opracowywania wyjątków z „Pana Tadeusza”. Omawianie ich treści, wyróżnianie postaci, ich czynów i pobudek działania, przebiegu wydarzeń, obrazów, oraz nawiązywanie treści czytanych utworów do przeżyć młodzieży. Prywatna lektura. Samodzielne czytanie wybranych utworów, związanych z zainteresowaniami młodzieży. Tworzenie i prowadzenie własnej klasowej biblioteczki. 2. Mówienie. Wypowiadanie się młodzieży na tematy, podane przez siebie lub nauczyciela, zaczerpnięte z lektury i bieżącego życia. Krótkie przemówienia i dyskusje. Opowiadania na ile czytanych książek, wywiadów z piśm i dzienników. Opisy przedmiotów, osób, sytuacji i krajobrazów na podstawie bezpośredniej obserwacji i wspomnień. Wygłaszanie na pamięć wierszy. Wiadomości o najwybitniejszych autorach w związku z lekturą ich utworów. 3. Pisanie. Pisanie ze słuchu, jako sprawdzian znajomości piśmowni, opisów z obserwacji i wspomnień, wypracowań na łatwe tematy, zaczerpnięte z lektury, protokołów zebrań organ, uczniowskich, listów do firm i próśb. Materiał ortograficzny, jak w październiku. W związku z czytaniem, mówieniem i pisaniem wzbogacanie czynnego słownika młodzieży; nazywanie dostępnych dla niej stanów życia wewnętrznego, (np. uczuć i ich objawów); grupowanie różnych wydarzeń, np. z dziedziny rolnictwa, ogrodnictwa, budownictwa i komunikacji. Tematy, związane z czytaniem, mówieniem i pisaniem. Życie gospodarcze i kulturalne w środowisku; praca w poszczególnych zawodach (cechy wyróżniające dane środowisko). Obrazy z życia i twórczości wielkich pisarzy i uczonych.</p>	<p>Materiał nauczania. 1. Cyrkulacja wód. Wodostany i regulacja rzek; gospodarze znaczenie rzek. Kanaly. Wyzyskiwanie siły wód płynących. Jeziora. Bagna i ich osuszanie. Świat roślin i zwierząt. Zależność świata roślinnego od klimatu i podłoża. Wpływ człowieka na zmiany szaty roślinnej i zwierzośtanu. 2. Górnictwo i przemysł. Główne gałęzie produkcji górniczej. Własne surowce mineralne, roślinne i zwierzęce. Drobnny przemysł i rzemiosło. Wielki przemysł, jego gałęzie i rozmieszczenie. Rola gospodarcza Śląska. Możliwości podniesienia przemysłu. Komunikacje. Rodzaje i użytkowość dróg; gęstość sieci drogowej w różnych okolicach Polski. Sieć kolejowa w Polsce. Drogi wodne. Komunikacja morska. Gdynia, Gdańsk, Puck. Komunikacja lotnicza. Rozwój dróg komunikacyjnych jako środki ułatwienia życia. Pomoce, jak we wrześniu.</p>	<p>Materiał nauczania. 6. Pływanie ciała. Prawo Archimidesa dla wody i powietrza. Areometr, balon. Zasady czynnego pływania, samolot. 7. Najważniejsze przyrządy optyczne. Soczewka. Lupa. Okulary; daleko i krótkowzroczność. 8. Prąd indukcyjny i jego zastosowania. Sposoby otrzymywania prądu indukcyjnego. Model prądu; elektrownia. Motor. Instalacja oświetlenia. Telefon, radiodbiornik. Pomoce, jak w październiku.</p>
Grudzień	<p>Program szczegółowy. Materiał. Kościelna „służba Boża”, jej objawy — rodzaje — miejsce — święta. Program ogólny i lektura dzieł religijnych jak w miesiącu wrześniu.</p>	<p>Materiał. 1. Czytanie głośne i ciche, oraz omawianie czytanych utworów jak w miesiącu listopadzie. Z literatury; Słowackiego wyjątki z „Ballady”, (legenda o polskiej koronie i początek sceny drugiej z aktu I (Skierka, Choćlik, Goplana). Wiadomości o najwybitniejszych autorach w związku z lekturą ich utworów. Tworzenie i prowadzenie własnej klas. biblioteczki, a w związku z tem zaprawianie do samodzielnej lektury utworów wybranych. 2. Mówienie, jak w listopadzie. Prócz tego sprawozdania z łatwych książek, artykułów itp. Oglądanie i omawianie treści przystępnych dzieł sztuki, ze szczególnem uwzględnieniem sztuki ludowej danego środowiska. 3. Pisanie, jak w listopadzie. W związku z czytaniem, mówieniem i pisaniem dalsze wzbogacanie czynnego słownika młodzieży; nazywanie dostępnych dla niej stanów życia wewnętrznego, (np. uczuć i ich objawów); dalsze grupowanie różnych wyrażeń, np. z dziedziny gospodarstwa (rolnictwa, ogrodnictwa, warzywnictwa) budownictwa i komunikacji. Wyszukiwanie i wyjaśnianie znaczenia wyrazów bliskoźnawczych i wieloznawczych; wyjaśnianie i zastosowanie zwrotów językowych, a także poszukiwanie zwrotów zastępczych. Tematy, związane z czytaniem, mówieniem i pisaniem. W dalszym ciągu życie gospodarcze i kulturalne w środowisku: działalność instytucji opieki społecznej (szpitale, ubezpieczalnie, zakłady ubezpieczeń itp.), chóry, koła młodzieży, świetlice, związki sportowe, przysposobienie wojsk. itp.</p>	<p>Materiał nauczania. 1. Świat roślin i zwierząt. Ochrona przyrody, rezerwały i parki natury. Ludność. Narodowości i wyznania. Ludność i osiedla najbliższej okolicy. 2. Handel. Jarmarki, targi, giełdy i banki. Spółdzielczość. Handel zagraniczny; główne artykuły naszego wywozu i przywozu. Gospodarcze znaczenie morza. Charakterystyka gospodarcza Polski. Charakter rolnictwa kraju. Stan przemysłu i komunikacji. Pomoce, jak we wrześniu.</p>	<p>Materiał nauczania. 9. Zjawiska elektryczne w atmosferze. Błyskawica. Iskra z maszyny elektrostatycznej; jej działanie. Gromnik. Środki ostrożności przy obchodzeniu się z prądem; środki ratownicze w wypadku porażenia prądem. 10. Mierzenie czasu. Wahadło. Zasady budowy zegara wahadłowego i sprężynowego. 11. Silniki. Główne zasady budowy i działania wiatraka, maszyny parowej i turbiny wodnej. Przegląd przykładów zastosowania silników. Pomoce, jak w październiku.</p>

Arytmetyka z geom. 4 godz. tyg.	Zajęcia praktyczne 4 względ. 3 godz. tyg. zależnie od ilości nauczycieli i zasob. z warjanta.	Śląsk 2 godz. tyg.	Rysunki 2 godz. tyg.	Ćwiczenia cielesne 2 godz. tyg. ponadto 10 minut ćwic. codz.
<p>Materiał nauczania. 1. Dalsze powtórzenie i ugruntowanie znajomości działań na liczbach całkowitych i ułamkowych ze szczególnym uwzględnieniem przybliżeń dziesiętnych — na zadaniach czerpanych z życia praktycznego.</p> <p>Uproszczenia rachunkowe. 2. Znakowanie literowe, jak w paździerzniku. Prócz tego obliczenia objętości brył wymienionych w programie geometrii.</p> <p>3. Stosunek wielkości jednorodnych, wielkości wprost i odwrotnie proporcjonalne. Powtórzenie wiadomości o stosunku wielkości jednorodnych. Podział wielkości na części w danym stosunku. Porównawcze przedstawianie kilku wielkości za pomocą diagramów prostokątnych, przedstawienie podziału wielkości na części na diagramie prostokątnym. Wykresy zmian wielkości.</p> <p>4. Obliczenia procentowe, jak we wrześniu. Prócz tego obliczanie procentowania pieniędzy w czasie. Obliczenia kapitału, czasu oprocentowania i stopy procentowej. Geometria, jak w paździerzniku. Ćwiczenia i zadania.</p>	<p>Materiał nauczania. A. Zajęcia rekreacyjne. 1 a. Chłopcy. Warjant I. Wytwarzanie pomocy naukowych i przedmiotów użytkowych z metali. Orientacyjne przykłady tematów: młynki Segiera, lampki spirytusowe i t. p. Także naprawa różnych przyrządów i przyborów, między innymi zamków.</p> <p>Warjant 2. Wytwarzanie z drzew przedmiotów użytkowych. Orientacyjne przykłady tematów: szuszarki do owoców, saneczki i narty.</p> <p>Warjant 3. Koszykarstwo wiklinowe, w sprzyjających warunkach trzcinowe. Przykłady: Koszyki do ziemniaków, do węgla i t. p.</p> <p>Podstawy meblarstwa koszykowego, ew. podstawy szoskarstwa.</p> <p>1 b. Dziewczęta. Szycie i roboty odziane. Szycie z materiałów nowych lub starych, odświeżanych następujących części ubrania, zależnie od miejscowych warunków: szycie spodnicy plisowanej, koszuli lub fartucha według miejscowych wzorów.</p> <p>Przy wykonywanych wskazanych części ubrania zaznajomienie się z odrysowaniem i przystosowywaniem gotowych form do figury. Najbardziej ozdobne na kołnierzykach, serwetkach.</p> <p>Zaznajomienie się z użyciem maszyny i utrzymaniem jej w porządku.</p> <p>Roboty z różnych materiałów (dla dziewcząt i chłopców).</p> <p>Orientacyjne przykłady tematów: W korelacji z przyrodą martwą: model [uproszczony] telegrafu elektromagnetycznego [aparatu nadawczy i odbiorczy].</p> <p>Łatwa naprawa pomocy naukowych, różnych narzędzi i przyrządów z metalu i z drzewa w domu i w gospodarstwie.</p> <p>W związku z różnymi zainteresowaniami młodzieży, potrzebami szkoły i środowiska: sprzęt sportowy i harcerski [stojałki do gier, kiję hokejowe, łaski skautowskie, paliki do namiotów, kajaki i t. p.]; budowa scenki szkolnej.</p> <p>B. Wyjątkowo dla dziewcząt w szkołach, posiadających odpowiednie warunki; Gospodarstwo domowe. Zestawienie racjonalnych obiadów i codziennych posiłków zgodnie z zasadami diety i możliwości finansowymi, oraz robienie kalkulacji z uwzględnieniem wartości produktu i kosztu opatu.</p> <p>Potrawy mięsne i z ciasta zagniatanego. Wypiekanie z ciasta i wypiekanki z kaszą z dodatkiem jarzyn lub owoców.</p> <p>Zapasy na zimę; dołowanie warzyw w piwnicy, palenie żyta i zotędi na kawę itp.</p> <p>C. Zajęcia gospodarcze i hodowlane. Każda szkoła obowiązuje w odpowiednich warunkach [posiadania ogrodu odpowiednich pomieszczeń do chowu] wybór po jednym temacie z trzech grup: Grupa I. Polećka pokoszowa; a) polećka nawożona i mienawożona, b) polećka, na których stosowane jest jeszcze zabiegi w stosunku do roślin (np. pielienie i okopywanie) lub ich nie stosowane. Grupa II. Zajęcia do wyboru, zależnie nie tylko od warunków miejscowych, ale i od umiejętności i zamiłowań nauczycieli; a) chów drobiu, b) chów królików, c) pasieka i uprawa roślin miododajnych [mających równocześnie jakies inne gospodarcze znaczenie]. Grupa III. Uprawa roślin propagandowych, np. lukurydy na ziarno, żywakostu na paszę, soi, porzeczki, malin, rumianku jako rośliny lekarskiej.</p> <p>W szkołach bez ogrodu; uprawa roślin ozdobnych w skrzynkach i doniczkach.</p>	<p>Materiał nauczania. Dalsze powtarzanie pieśni z lat poprzednich, jak we wrześniu.</p> <p>Wyrzucenie kilku nowych pieśni, na jeden lub dwa i trzy głosy z dźwiękami ludowych różnych regionów, dających obraz pieśniarstwa na ziemiach Polski, ze szczególnym uwzględnieniem środowiska dzieci a) śpiewanych przy pomocy nut i ze słuchu. Będą to pieśni obyczajowe, weselne oraz żądane (z objaśnieniami, dotyczącymi lańców) i okolicznościowe. Jedną z tych pieśni śpiewanych z nut może być z działu religijnego, narodowego o znaczeniu obywatelsko-państwowym, żołnierskim lub towarzyskim, inscenizacja tych pieśni z wyeksponowaniem inicjatywy młodzieży.</p> <p>Uwagi. Przy wykonywaniu i opracowywaniu tych dbać należy o staranne wykończenie z właściwą interpretacją. Należy także utrwalac i uzupełnić sprawności techniczne i wiadomości poprzednio nabyte, dbając równocześnie o umiejętność posługiwania się nutami w śpiewie.</p>	<p>Materiał nauczania. Rysunek z pamięci. Po obserwacji szkicowanie przedmiotów o znaczeniu gospodarczym z uwzględnieniem typowego kształtu i charakterystycznych cech. [Orientacyjne przykłady tematów: wzorowe kurniki, gołębniki i karmiki dla ptaków].</p> <p>Rysunek z natury. Rysowanie i malowanie przedmiotów użytkowych o niezbyt złożonych kształtach brył wielościennych i obrotowych z uwzględnieniem skrótów perspektywicznych i cieni.</p> <p>Rysunek z wyobraźni, obejmujący przedstawianie linją i plamą barwną brył i przedmiotów użytkowych w położeniu pionowym, uwzględnieniem skrótów perspektywicznych, na podstawie pomysłu ucznia lub opisu nauczyciela. [Orientacyjne przykłady tematów: pudełko i t. p.]</p> <p>Szkice terenowe podczas wycieczek. Wycieczki do magazynów, zbiorów i muzeów dla obserwacji i omawiania wartości estetycznych przedmiotów użytkowych. Okazów sztuki ludowej, wnetrz mieszkalnych mebli użytkowych i współczesnych, oryginalnych lub reprodukcji dzieł malarstwa polskich; Matejki, Grottgera, W. Koszka, Wyspiańskiego, Chlemonskiego, Tetmajera i innych,</p>	<p>Materiał z działu A. przykłady zabaw, np.: zbojka, gry z piłką, wybijanka, piłka bramkowa, w dwa ognie i t. p.</p> <p>B) kombinacje ćwiczeń porządkowych, kształtujących (ćwiczenia kończyn górnych, dolnych, tułowia i szyi), koordynacyjnych prócz poprzednich — przechodzenie po równoważni do wysokości pasa z podrzucaniem woreczków lub piłeczek, oraz ćwiczeń stosowanych (prócz poprzednich) także skoki mieszane przez ławeczkę, ustawioną poziomo i skośnie. Skoki przez tram, skrzynię i koźła, lub skoki naturalne.</p> <p>C) jazda na saneczkach (bez ostrych wiraży), gdy warunki atmosferyczne już temu sprzyjają.</p>
<p>Materiał nauczania. 1. Dalsze ugruntowanie znajomości działań na liczbach całych i ułamkowych z uwzględnieniem przybliżeń dziesiętnych. Przybliżone szacowanie wyników przez zaokrąglenie liczb w zadaniu, Uproszczenia rachunkowe.</p> <p>2. Znakowanie literowe, jak w listopadzie.</p> <p>3. Stosunek wielkości jednorodnych, wielkości wprost i odwrotnie proporcjonalne. Wykresy zmian wielkości, np. temperatury (powyżej i poniżej zera), cen rynkowych itp.</p> <p>4. Obliczenia procentowe jak w listopadzie. Zadania praktyczne. Geometria. Poszukiwanie płaszczyzn symetrii w sprzętach, wytworach technicznych formach organicznych i ornamentach plastycznych.</p> <p>Ćwiczenia w wykonywaniu zdjęć łatwych planów domu i obejrzenia gospodarskiego wraz z podaniem opisu cyfrowego.</p>	<p>Materiał nauczania. Powtarzanie opanowanych już pieśni i to takich, które mają znaczenie dla późniejszego życia młodzieży (z lat i miesięcy poprzednich.)</p> <p>Wyrzucenie jednej lub dwóch nowych pieśni z działu ludowych i to różnych regionów, śpiewanych na jeden lub dwa i trzy głosy przy pomocy nut i ze słuchu.</p> <p>Jedną z tych pieśni może być z działu religijnego lub oryginalnych pieśni naszych kompozytorów, w szczególności Moniuszki i Noskowskiego lub z działu pieśni towarzyskich. Inszenizacja tych pieśni [gdym jest możliwa] z wyeksponowaniem inicjatywy młodzieży.</p> <p>Uwagi, jak w listopadzie.</p>	<p>Materiał nauczania. Rysunek z pamięci. Po obserwacji szkicowanie dalsze przedmiotów o znaczeniu gospodarczym z uwzględnieniem typowego kształtu i charakterystycznych cech. [Orientacyjne przykłady tematów dalsze: rysowanie wzorowych kurników, gołębników, karmików dla ptaków i t. p. jak w mies. listopadzie].</p> <p>Rysunek z natury dalsze rysowanie i malowanie przedmiotów użytkowych o niezbyt złożonych kształtach brył wielościennych i obrotowych, z uwzględnieniem skrótów perspektywicznych i cieni. [Orientacyjne przykłady tematów np. balje, wiadra i t. p.]</p> <p>Rysunek z wyobraźni, obejmujący przedstawianie linją i plamą barwną brył i przedmiotów użytkowych w położeniu pionowym, z uwzględnieniem skrótów perspektywicznych, na podstawie pomysłu ucznia lub opisu nauczyciela. [Orientacyjne przykłady tematów: pudełko, półki i t. p.]</p> <p>Szkice terenowe i wycieczki, jak w listopadzie.</p>	<p>Materiał z działu A. Zabawy o charakterze ożywiającym, bieżnym, rzućnym i drużynowym, np.:</p> <p>B) ćwiczenia porządkowe, jak we wrześniu i październiku oraz elementy musztry formalnej, koniecznej do manewrowania oddziałem. Zwroty na miejscu i w marszu, zmiana kierunków w marszu, marsze w dwuszczerze z równaniem i kryciem, zbiórki w miejscu i w marszu w różnych postaciach — ponadto dla dziewcząt proste korowody. Kombinacje ćwiczeń kształtujących, koordynacyjnych i stosowanych.</p> <p>C) jazda na saneczkach, łyżwach i nartach (bez ostrych wiraży).</p>	

Miesiące:	Religia 2 godz. tyg.	Język polski 5 ewent. 6 godz. tyg. nauki zależnie od ilości nauczycieli i zastosowanego warjanta i struktu.	Geografia z historją w I. półroczu 3 ew. 4 godz. geografji w II. półr. 4 godz. tyg. historji	Nauka o przyrodzie 4 godz. tyg.
Styczeń i luty	<p>Program szczegółowy. Materiał. Zakony, zgromadzenia i bractwa w Kościele — ich rozwój aż do najnowszych czasów — znaczenie społeczne. Program ogólny, jak w miesiącu wrześniu.</p>	<p>Materiał. 1. Czytanie głośne i ciche odpowiednio dobranych utworów poetyckich i prozaicznych w całości lub wyjątkach, jak w miesiącu listopadzie. Z literatury: Sienkiewicza „Latarnik“ lub „Bartek zwycięzca“, „Trylogia“ (wyjątki). Tworzenie i prowadzenie własnej klasowej biblioteczki, a w związku z tem zaprawianie do samodzielnej lektury utworów wybranych. Wiadomości o wybitniejszych autorach w związku z lekturą ich utworów. Omawianie ich treści, wyróżnianie postaci, ich czynów i pobudek działania, przebiegu wydarzeń, obrazów, oraz nawiązywanie treści czytanych utworów do przeżyć młodzieży. 2. Mówienie. Wypowiadanie się młodzieży na tematy, podane przez siebie lub nauczyciela, zaczerpnięte z bieżącego życia lub lektury. Opowiadania na tle czytanej lektury, wycinków z dzienników i pism. Opisy osób, przedmiotów, sytuacji i krajobrazów na podstawie bezpośrednich wspomnień i obserwacji. Krótkie przemówienia i dyskusje. Wygłaszanie wierszy na pamięć.</p>	<p>Materiał nauczania. 1. Współżycie ludzi w państwie — ustroj Państwa Polskiego. Potrzeba silnej organizacji państwowej na przykładach z dziejów Polski. Konieczność podziału czynności; władza i podwładni, karność i przyłus. Podział stanowy w dawnej Polsce, a równość obywatelska w Polsce współczesnej. Grupy społeczne w dzisiejszej Polsce. Ich wzajemna zależność; konieczność współdziałania i poszanowania każdej pracy. Tolerancja narodowościowa i wyznaniowa w Polsce współczesnej.</p>	<p>Nauka o człowieku łącznie z higieną. Materiał nauczania. 1. Higiena postawy w związku z ogólnem ukształtowaniem ciała. 2. Ruchy kończyn dolnych. Udział kości i mięśni w ruchach kończyn dolnych. Staw kolanowy, jako przykład ruchomego zestawienia kości. Zmęczenie mięśni. Pokaz do-raznej pomocy w razie stłuczenia kolana, zwichnięcia, złamania kości na przykładach kończyn dolnej. 3. Ruchy kończyny górnej, udział w nich kości i mięśni. Higiena paznokci. Opatrywanie drobnych ran. 4. Pokarmy człowieka. Przeróbka pokarmu w żołądku i jelitach. Higiena wyboru, przygotowania i przyjmowania pokarmu.</p>
	<p>Program szczegółowy. Materiał. Ogólne wiadomości o soborach, Ojcach, Doktorach, Pisarzach Kościoła; ich znaczenie w Historji Kościoła. Program ogólny i lektura dzieł religijnych, jak w miesiącu styczniu.</p>	<p>3. Pisanie. Pisanie wypracowań na łatwe tematy, protokołów zebrań organizacji uczniowskich, podań, próśb, listów, upoważnień i pokwitowań. Opracowanie krótkiego własnego życiorysu. Dalsze utrwalanie znajomości pisowni wyrazów, najczęściej używanych w życiu praktycznym. W związku z czytaniem, mówieniem i pisanem wzbogacanie czynnego słownika młodzieży, wyjaśnianie i zastosowywanie zwrotów językowych, poszukiwanie zwrotów zastępczych; rozróżnianie gwary i języka warstw wykształconych. Powtórzenie najważniejszych wiadomości gramatycznych, nabytych w poprzednich klasach, ze szczególnem uwzględnieniem nauki o zdaniu. Tematy, związane z czytaniem, mówieniem i pisanem. Życie gospodarcze i kulturalne środowisk: działalność instytucji opieki społecznej, chóry, koła młodzieży, świetlice, związki sportowe, przysposobienie wojskowe i t. p. Prócz tego przejawy życia gospodarczego i kulturalnego w różnych regionach Polski: kopalnie, fabryki i uprawy. Także obrazy z życia i twórczości wielkich pisarzy i uczonych (np. Słowackiego, Sienkiewicza, Prez. Mościckiego itp.</p>	<p>Prezydent Rzeczypospolitej głównej Państwa. Władza i praca Rządu. Rola Sejmu i Senatu w dawnej i dzisiejszej Polsce. Podział administracyjny Państwa. Główne zadanie samorządu; gmina wiejska i miejska. Pomoce: Arkusze codziennych obserwacji meteorologicznych, opadomierz, mapa polityczna i fizyczna Polski, atlasy Romera u uczniów, (także atlas Gł. Urz. Stat. W-wa, choć jeden na klasę) i mapki konturowe Polski do notowań różnych elementów naszego życia gospodarczo - ustrojowego. Wycieczki (gdy możliwe są w tym czasie).</p>	

Arytmetyka z geom. 4 godz. tyg.	Zajęcia praktyczne 4 względnie 3 godz. tyg. zależnie od nauczycieli i zastos. warjanta.	Śpiew 2 godz. tyg.	Rysunki 2 godz. tyg.	Ćwiczenia cielesne 2 godz. tyg. ponadto 10 min. ćwicz. ciel.
<p>Materiał nauczania.</p> <p>1. Dalsze ugruntowywanie sprawności działań rachunkowych na liczbach całych i ułamkowych, ze szczególnym uwzględnieniem przybliżeń dziesiętnych. Zmiany wyników działań w zależności od zmiany danych. Uproszczenia rachunkowe.</p> <p>2. Znakowanie literowe przy budowie wzorów na wyrażenia związku między wielkościami oraz obliczenia według gotowych wzorów, np. wzorów na obliczenie objętości brył, wymienionych w programie geometrii.</p> <p>3. Dalsze wykresy zmian wielkości, jak w grudniu. Prócz tego, przykłady wielkości wprost proporcjonalnych; wyznaczenie współczynnika proporcjonalności. Rozwiązywanie zagadnień na wielkości wprost proporcjonalne.</p> <p>4. Obliczenia procentowe. Dalsze obliczanie kapitału, czasu oprocentowania i stopy procentowej. Prócz tego, wiadomości o zobowiązaniach dłużnych i o wekslach. Cwiczenia i zadania.</p> <p>Geometria. Opis niektórych brył [np. ostrosłupów pełnych i ściętych]. Cwiczenia w obliczaniu objętości brył, danych w naturze lub przy pomocy szkiców technicznych przy zastosowaniu odpowiednich wzorów, np. obliczanie pojemności skrzyni na wozie (do przewożenia piasku, ziemiaków, węgla). Obliczanie objętości stosu kamienia łupanego, piasku itp.</p>	<p>Materiał nauczania.</p> <p>Zajęcia praktyczne.</p> <p>A. Zajęcia rękodzielnicze.</p> <p>Materiał nauczania. 1 a. Chłopcy.</p> <p>Wariant 1. Wytwarzanie pomocy naukowych z przedmiotów użytkowych z metalu.</p> <p>Orientacyjne przykłady tematów: szafelki do śmieci, pudełka dla drobiu, pudełka na drobniaki itp.</p> <p>Z walcówki; podstawki do palników, wycieraczki do obuwia, saneczki itp. Również naprawa różnych przyrządów i przyborów, między innymi zamków.</p> <p>Wariant 2. Wytwarzanie przedmiotów użytkowych z drzewa.</p> <p>Orientacyjne przykłady tematów, saneczki, narty rysownicze itp.</p> <p>Wariant 3. Koszykarstwo wikłinowe oraz w sprzyjających warunkach trzciniowe. Przedmioty do wyrobu, koszyki, kosiaki do obroków, kołyski itp. Także podstawy meblarstwa koszykowego, ewent. podstawy szeszotkarstwa.</p> <p>1 b. Dziewczęta. Szycie i roboty dziane.</p> <p>Szycie z materiałów nowych lub starych, spodnicy plisowanej lub koszuli według miejscowych wzorów. Obchodzenie się z maszyną i utrzymanie jej w porządku. Naddo wszędzie - sukienka dziecięca, wyprawka dla niemowlęcia.</p> <p>2. Roboty z różnych materiałów.</p> <p>Orientacyjne przykłady tematów:</p> <p>W korelacji z przyrodą martwą, łatwe aparaty radiowe.</p> <p>Dla celów nauki o przyrodzie żywej wiwarja, np. akwarium, terrarium, różne gąbki itp.</p> <p>Łatwa naprawa zepsutych pomocy naukowych oraz narzędzi. W związku z różnymi zainteresowaniami młodzieży, potrzebami szkoły i środowiska: sporządzenie okien inspekcyjnych, palników ogrodowych, uli, drogowiskazów, ewent. budowa scenki szkolnej, kulisa, szycie kostiumów itp.</p> <p>B. Wyłącznie dla dziewcząt w szkołach, posiadających odpowiednie warunki.</p> <p>Gospodarstwo domowe.</p> <p>Zestawianie racjonalnych obiadów i całodziennych posiłków oraz robienie kalkulacji z uwzględnieniem wartości produktu i kosztu opłat.</p> <p>Wypiekanie z ciast i wypiekanie z kasz z dodatkiem jarzyn lub owoców z zastosowaniem dogotowywania.</p> <p>C. Zajęcia gospodarcze i hodowlane.</p> <p>Każda szkoła obowiązuje w odpowiednich warunkach posiadanie ogrodu, odpowiednich pomieszczeń do chowu wólb po jednym temacie z trzech grup.</p> <p>Grupa I. Poletka pokoszone [w czasie wiosny i jesieni] a) poletka nawożone i nienawożone, b) poletka, na których stosuje się pewne zabiegi w stosunku do roślin [np. sianie, pielnie, okopywanie] lub ich nie stosowano.</p> <p>Grupa II. Zajęcia do wyboru; a) chów drobiu, b) królików, c) pasieka i uprawa roślin miododajnych [posiadających też inne jakiegoś znaczenie gospodarcze].</p> <p>Grupa III. Propagandowa uprawa roślin [z wiosną i jesienią] mających duże znaczenie odżywcze dla mas lub znaczenie wybitnie gospodarcze, np. kukurydzy na ziarno, soczewicy, soi, łubinu, żywakostu na paszę, rumianku, malin, porzeczek, truskawek itp.</p> <p>W szkołach bez ogrodu hodowla roślin ozdobnych w skrzynkach i doniczkach.</p>	<p>Materiał nauczania.</p> <p>Dalsze powtarzanie śpiewanych już pieśni (szczególnie takich, które mają znaczenie dla późniejszego życia młodzieży) z poprzednich lat i ostatnich miesięcy.</p> <p>Wyczerpanie trzech do czterech pieśni, śpiewanych na jeden lub dwa i trzy głosy przy pomocy nut i ze słuchu. Mogą to być pieśni ludowe różnych regionów, dające obraz pieśniarstwa na ziemiach Polski, ze szczególnym uwzględnieniem środowiska regionalnego młodzieży, pieśni obyczajowe, religijne, narodowe o znaczeniu obywatelsko-państwowym, oryginalne napisy kompozytorów, w szczególności Moniuszki i Noskowskiego, oraz towarzyskie i żołnierskie. Będą to pieśni trzy, dwu i jednogłosowe, śpiewane z nut. Odpowiednie ich inscenizacje (gdym nadają się do tego) z wyzyskaniem inicjatywy młodzieży.</p> <p>Uwaga. Przy wykonywaniu i ich opracowywaniu dbać o staranne wykończenie i właściwą interpretację, utrwalanie oraz uzupełnianie sprawności technicznych i wiadomości nabytych w latach poprzednich. Umiejętność posługiwania się w śpiewie nutami.</p>	<p>Materiał nauczania.</p> <p>Rysunek z pamięci. Po obserwacji dalsze szkicowanie przedmiotów o znaczeniu gospodarczym, z uwydatnieniem typowego kształtu i charakterystycznych cech. Orientacyjne przykłady tematów: budynki gospodarskie itp.</p> <p>Rysunek z natury. Rysowanie i malowanie przedmiotów użytkowych o niezbyt złożonych kształtach brył wielościennych i obrotowych (np. wiadro, balja itp.), z uwzględnieniem skrótów perspektywicznych i cieni.</p> <p>Rysunek z wyobraźni, obejmujący przedstawianie linji i płamą barwną brył i przedmiotów użytkowych w położeniu pionowym, z uwzględnieniem skrótów perspektywicznych, na podstawie pomysłu ucznia lub opisu nauczyciela. Orientacyjne przykłady tematów: stoliki, taborety itp.</p> <p>Projekty różnych wywieszek, godeł rzemieślniczych, akcesoriów teatralnych i t. p. z zastosowaniem odpowiednich opisów.</p>	<p>Materiał z działu C. Sporty.</p> <p>Jazda na saneczkach, łyżwach i nartach.</p> <p>W razie niesprzyjających warunków atmosferycznych lekcje z kombinacją ćwiczeń z działu A i B—jak w grudniu).</p>

Miesiące:	Religia 2 godz. tyg.	Język polski 5 ewent. 6 godz. tyg. nauki zależnie od ilości nauczycieli i zastosowanego wariantu instrukc.	Geografia z historją w I. półroczu 8 ew. 4 godz. geografji w II. półr. 4 godz. tyg. historji	Nauka o przyrodzie 4 godz. tyg.
Marzec	<p>Program szczegółowy. Materiał. Miłosierdzie w dziełach Kościoła. Program ogólny i lektura dzieł religijnych, jak w miesiącu styczniu.</p>	<p>Materiał.</p> <p>1. Czytanie głośne i ciche odpowiednio dobranych utworów poetyckich i prozaicznych w całości lub w wyjątkach. Z dzieł Konopnickiej kilka wybranych liryk, Prusa „Placówka”. Dalsze tworzenie i prowadzenie biblioteczek klasowej, a w związku z tem zaprawianie do samodzielnej lektury utworów wybranych. Tworzenie planu czytanych utworów. Wiadomości o wybitniejszych autorach czytanych utworów. Omawianie treści utworów, jak w poprzednich miesiącach. Porównywanie utworów.</p> <p>2. Mówienie. Dalsze wypowiadanie się młodzieży na tematy, podane przez siebie lub wychowawcę, zaczerpnięte z bieżącego życia lub lektury. Opowiadanie na tle czytanej lektury, wycinków z dzienników i pism. Opisy osób, przedmiotów, sytuacji i obrazów.</p> <p>Przemówienia i dyskusje. Wygłaszanie na pamięć wierszy.</p> <p>3. Pisanie. Pisanie wypracowań na łatwe tematy, protokołów zebrań organizacji uczniowskich, podań, próśb, listów, pokwitowań i upoważnień. Dalsze utrwalanie znajomości pisowni trudniejszych wyrazów, najczęściej używanych w życiu praktycznym.</p> <p>Wzbogacanie czynnego słownika młodzieży. Rozróżnianie gwary i języka warstw wykształconych. Dalsze powtarzanie najważniejszych wiadomości gramatycznych, ze szczególnem uwzględnieniem nauki o zdaniach.</p> <p>Tematy, związane z czytaniem, mówieniem i pisanem. Życie gospodarcze i kulturalne środowiska, oraz jego przejawy w różnych regionach Polski. Np. instytucje społeczne: domy ludowe, teatry, zajęcia, obyczaje, stroje itp.</p> <p>Najcenniejsze zabytki sztuki ludowej środowiska i regionu, oraz obrazy z życia i twórczości wielkich pisarzy, uczonych i innych.</p>	<p>Materiał nauczania.</p> <p>2. Obowiązki obywateli polskich wobec Państwa. Przynależność do Państwa i gminy. Obywatelstwo. Obowiązki wierności, obowiązków ofiary krwi i mienia, postuszeństwa, obowiązków publiczne.</p> <p>Nasze granice i ich obronność: Korpus Ochrony Pogran. Powszechna służba wojskowa (algij), pobór wojskowy; nasza armja, rodzaje broni. Przy sposobieniu wojskowe — organizacje lokalne i powiatowe. Obrona przeciwlotnicza i przeciwigazowa. Liga Obrony Powietrznej Państwa (L. O. P. P.), Czerwony Krzyż.</p> <p>Podatki: na co państwo potrzebuje podatków; (z uwzględnieniem środowiska); kto je płaci i w jaki sposób. Odwołania w sprawach podatkowych. Podatki pośrednie: monopole i cta.</p> <p>Obowiązek postuszeństwa. Ustawy i rozporządzenia; jak powstają i kiedy obowiązują; sposoby ogłaszania ustaw i rozporządzeń Władz.</p> <p>Do jakich obowiązków (funkcyj) publicznych może być powołany obywatel i jak wnieść je spełnić: w samorządzie gminnym i powiatowym, w komisji wyborczej, w sądzie przysięgłych, w stowarzyszeniu spółdzielczem itd.</p> <p>Pomoc: arkusze codziennych obserwacji meteorologicznych, opadomierz, mapa polityczna Polski, atlasy Romera u ucznion (atlas Gł. Urz. Stat. Warszawa, choć jeden na klasę) i mapki konturowe Polski do notowań różnych elementów naszego życia gospodarczo-rolniczego.</p> <p>Wycieczki (np. na granicę gdy jest to możliwe) i Korpusu Ochr. Pogran. miejscowego Kota Loppu, Przyspos. wojsk. Czerw. Krzyża, Urzędu skarbowego, spółdzielni, sądu przysięgłego i t. p.</p>	<p>Materiał nauczania.</p> <p>5. Wędrówka materiałów odżywczych z krwią w związku z najważniejszymi narządami krążenia. Pierwsza pomoc w skaleczeniu głębszem i krwotoku. Męczenie się serca. Higiena pracy fizycznej i sportów. Działanie trucizn na serce (nikotyna).</p> <p>6. Wydalanie z organizmu dwutlenku węgla, wody i moczu. Utleńnianie się organizmu. Temperatura ciała ludzkiego. Oddychanie płucne. Znaczenie płatkii piersiowej, jako ochrony kostnej płuc i serca. Znaczenie krwi przy oddychaniu. Higiena dróg oddechowych. Czynności wydalnicze nerek. Oddychanie i wydalanie skórne. Zmysły skórne. Higiena skóry.</p>
Kwiecień	<p>Program szczegółowy. Materiał. Kościół w Polsce od 966 — 1563 r., t. j. do końca soboru trydenckiego. Program ogólny i lektura dzieł religijnych, jak w styczniu.</p>	<p>Materiał.</p> <p>1. Czytanie, jak w miesiącu marcu. Tworzenie planu czytanych utworów. Z literatury: Reymonta „Z ziemi chełmskiej”. (wyjątki). Ponadto wybór poezji legionowej.</p> <p>Lektura wybranych utworów -związanych z zainteresowaniami młodzieży. Zaprawianie do samodzielnej lektury. Porównywanie utworów o podobnej i różnej treści. Czytanie odpowiednio dobranych krótszych utworów popularno-naukowych w całości lub utworów dłuższych we fragmentach.</p> <p>2. Mówienie, jak w miesiącu marcu. Prócz tego sprawozdania z łatwych książek, artykułów i t. p. Oglądanie i omawianie treści przystępnych dzieł sztuki, ze szczególnem uwzględnieniem sztuki ludowej.</p> <p>3. Pisanie, jak w miesiącu marcu. Prócz tego zwięzłe streszczenia przeczytanych całości oraz przygotowanie materiału do przemówień.</p> <p>Materiał ortograficzny, jak w marcu.</p> <p>W związku z czytaniem, mówieniem i pisanem dalsze wyjaśnianie i zastosowanie zwrotów językowych, wyszukiwanie zwrotów zastępczych, rozróżnienie gwary i języka warstw wykształconych. Na tle kilku urywków, pisanych gwara, zwrócenie uwagi na główne różnice między gwara i mową warstw wykształconych w zakresie wymowy, odmiany i słownika (bez wchodzenia w szczegóły i jakiegokolwiek uogólnień).</p> <p>Tematy. Dalsze obrazy z życia i twórczości wielkich pisarzy, artystów, uczonych i innych, oraz najcenniejsze zabytki sztuki ludowej środowiska i regionu.</p>	<p>Materiał nauczania.</p> <p>3. Prawa obywateli polskich i opieka Państwa nad nimi. Równość obowiązków i praw. Zabezpieczenie wolności osobistej. Prawo do właściwego sądu. Wolność słowa (pracy) i zabezpieczenie jej przed nadużyciem. Ochrona mienia i własności indywidualnej (policja, straż pożarna.) Stan wyjątkowy i stan wojenny.</p> <p>Wolność zarobkowa i wolność zawodu. Główne rodzaje zawodów w Polsce i przygotowanie do nich (z uwzględnieniem środowiska).</p> <p>Poradnictwo zawodowe.</p> <p>Wycieczki i inne pomoce naukowe, jak w miesiącu marcu.</p>	<p>Materiał nauczania.</p> <p>Pierwsza pomoc w razie omdlenia, uduszenia, zatrucia gazem świetlnym lub zcażdżenia, zamarznienia, odmrożenia. porażenia słonecznego, utońnięcia.</p> <p>7. Głowa, jako siedlisko większości narządów umysłowych. Ochrona kostna narządów zmysłów. Czynności oka i związane z niemi szczegóły budowy. Higiena oczu. Czynności ucha i związane z niemi szczegóły budowy. Niewidomi i głuchoniemi. Stosunek człowieka normalnego do upośledzonego.</p> <p>8. Znaczenie mózgu i rdzenia w ustroju ludzkim. Zmęczenie układu nerwowego. Sen. Higiena układu nerwowego. Stosunek człowieka normalnego do psychicznie upośledzonego i chorego.</p>

Arytmetyka z geom. 4 godz. tyg.	Zajęcia praktyczne 4 wzdłownie 3 godz. tyg. zależnie od nauczycieli i zastos. warjanta.	Śpiew 2 godz. tyg.	Rysunki 2 godz. tyg.	Ćwiczenia cieleśne 2 godz. tyg. ponadto 10 min. ćwic. ciel.
<p>Materiał nauczania.</p> <p>1. Ugruntowywanie sprawności działań rachunkowych na liczbach całkowitych i ułamkowych (z uwzględnieniem przybliżenia dziesiętnego), jak dotychczas. Dalej stosowanie umiarkowanych rachunkowych przybliżonego szacowanie wyników przez zaokrąglenie danych w zadaniu oraz zmian wyników działań w zależności od zmiany danych. Ćwiczenia.</p> <p>2. Znakowanie literowe przy budowie wzorów na wyrażenie związków między wielkościami, używanie namiastek i kreśli ułamkowej oraz obliczenia według gotowych wzorów, np. obliczenie pomierzchni i objętości brył, wymiennych w geometrii, jak dotychczas.</p> <p>3. Stosunek wielkości. Przykłady wielkości odwrotnie proporcjonalnych: oznaczanie stałego tłoczynu odpowiadających sobie wartości. Ćwiczenia Rozwiązujące zagadnienia na wielkość odwrot. proporcji.</p> <p>4. Z obliczeń procentowych: Wiadomości o Poczłowej Kasię Oszczędności (P. K. O.): cześć, wpłaty czełowe, księżeczki oszczędnościowe.</p> <p>Przykłady stosowania procentów w zagadnieniach ekonomicznych i statystycznych (np. w obliczaniu niektórych podatków bezpośrednich oraz ubezpieczeń). Z geometrii: Dalejże opisy niektórych brył (np. stożków — pełnych i ściętych), przekroje kul.</p> <p>Ćwiczenia w obliczaniu pomierzchni i objętości brył, danych w naturze lub przy pomocy szkiców technicznych, z zastosowaniem odpowiednich wzorów. Obliczanie pojemności naczyn, zbiorników, materiału drzewnego i t. p.</p> <p>Materiał nauczania.</p> <p>4. Z obliczeń procentowych: Procenty w zadaniach z dziedziny ekonomii i handlu. Kalkulacje i kosztorysy. Z geometrii. 2 ćwiczenia w stosowaniu geometrii do zagadnień praktycznych. Wycieczki. Ćwiczenia w wykonywaniu zagiętych łatwych planów domu i objętości gospodarskiego wraz z podaniem opisu cyfrowego. Czytanie planu większego zabudowania (przylizmie, piętro, poddasze, przekrój pionowy). Ćwiczenia w obliczaniu kubatury domu (np. dla przybliżonego oszacowania albo dla celów ubezpieczeniowych). Ćwiczenia w czytaniu planów gruntowych, obliczeń pomierzchni pola działek gruntowych z uwzględnieniem przybliżonego obliczenia figury krzywoliniowej. Przybliżone obliczenie wagi ciała na podstawie jego rozmiarów i ciężaru właściwego. Ćwiczenia.</p>	<p>Materiał nauczania.</p> <p>A. Zajęcia rękodzielnicze Ia. chtëpy.</p> <p>Wariant 1. Wytwarzanie pomocy naukowych i przedmiotów użytkowych z metali. Orientacyjne przykłady tematów: polewański ogrodowe, mylnki Segiera i t. p. z walcówki; kraty okienne, grabie itp. Naprawa różnych przyrządów i przyborów.</p> <p>Wariant 2. Wytwarzanie z drzewa przedmiotów użytkowych. Orientacyjne przykłady tematów: łaczki ogrodowe, suszarki do owoców i t. p.</p> <p>Wariant 3. Koszykarstwo włókninowe w sprzyjających warunkach trzcinowe. Podstawy meblarstwa koszykowego, ewent. podstawy szrotkarstwa.</p> <p>1b. Dzielnicza. Szyte i roboty dziane, jak w styczniu i lutym.</p> <p>Roboty z różnych materiałów.</p> <p>W korałach z przyrodą martwą i żywą, jak w styczniu i lutym. Prócz tego latna naprawa pomocy naukowych, narzędzi i przyrządów z drzewa i metali.</p> <p>Także robota altanki ogrodowej, stajenki dla kóz, klatki dla królików, naprawa płotu, grodzienie drzewek w ogrodzie i przy drodze i t. p.</p> <p>B. Wytężenie dla dziewcząt w szkołach, posiadających odpowiednie warunki.</p> <p>Gospodarstwo domowe.</p> <p>Zestawianie i gotowanie racjonalnych obiadów i całodziennych postuków zgodnie z zasadami dietetyki i możliwościami finansowymi, jak dotychczas. Także wypełnianie, robota kompotów, kisielów i t. p. jak dotychczas. Kalkulacja cen.</p> <p>C. Zajęcia gospodarcze i budowlane.</p> <p>Każda szkoła obowiązuje w odpowiednich warunkach (posiadanie ogrodu, odpowiednich pomieszczeń do chowu) wybrać po jednym temacie z trzech grup w czasie wiosny i jesieni.</p> <p>Grupa I. Poliska pokazowe, jak pod a) i b) w styczniu i lutym.</p> <p>Grupa II. ołów drobiu b) królików i c) pasteka i uprawa roślin młodojadnych.</p> <p>Grupa III. Uprawa roślin propagandowych (z włosną i jesienną), jak dotychczas.</p> <p>W szkołach bez ogrodu: hodowla roślin ozdobnych w doniczkach lub skrzynkach.</p>	<p>Materiał nauczania.</p> <p>Powtarzanie śpiewanych już pieśni z lat i miesięcy poprzednich.</p> <p>Wyczenie dwu pieśni z działu ludowych różnych regionów, religijnych, narodowych o znaczeniu obywatelsko-państwowym, oryginalnych naszych kompozytorów, w szczególności Moniuszki i Noskowskiego, żołnierskich i towarzyskich, śpiewanych na jeden lub dwa i trzy głosy z pomocą nut i ze słuchem.</p> <p>Inscenizacja tych pieśni (gdz się do tego nadają) z wyzyskaniem inicjatywy młodzieży.</p> <p>Uwagi, jak w styczniu i lutym.</p>	<p>Materiał nauczania.</p> <p>Rysunek z pamięci. Dalejże poobserwacyjne szkicowanie przedmiotów o znaczeniu gospodarczym z uwzględnieniem typowego kształtu i charakterystycznych cech.</p> <p>Orientacyjne przykłady tematów: typy różnych maszyn prostych.</p> <p>Rysunek z natury. Rysowanie i malowanie przedmiotów użytkowych o niezbyt złożonych kształtach brył wielościennych i obrotowych z uwzględnieniem skrótów perspektywicznych i cieni.</p> <p>Rysunek z wyobraźni, obejmujący przedstawianie linij i barwną piśnią brył i przedmiotów użytkowych w położeniu pionowym, z uwzględnieniem skrótów perspektywicznych, na podstawie pomysłu ucznia lub opisu, podanego przez nauczyciela.</p> <p>Orientacyjne przykłady tematów: stupy reklamowe, projekty kłombów, rabat i t. p.</p> <p>Wycieczki dla obserwacji i omawiania wartości estetycznej przedmiotów użytkowych oraz sztuki ludowej.</p>	<p>Materiał z działu C. Sporty, jak w poprzednich miesiącach. Prócz tego powrót do ćwiczeń gimnastycznych działu B.</p> <p>Ćwiczenia porządkowe. Tworzenie kolumn ćwiczebnych z miejsca i w marszu, zbiórek — ponadto dla dziewcząt proste korowody. Ćwiczenia kształtujące kończyły górne i dolne, tułów i szyję.</p> <p>Ćwiczenia koordynacyjne. Wytrzymywanie trudniejszych ruchów kończyn i tułowia w postawach równoważnych. Przechodzenie i zeskakiwanie z równoważni z chwytaniem.</p> <p>Ćwiczenia stosowane: Skoki, zwisy na drabianie i tramie, ewentualnie na prymitywnych przyrządach.</p>
		<p>Materiał nauczania.</p> <p>Powtarzanie śpiewanych już pieśni (szczególnie takich, które mają znaczenie dla późniejszego życia młodzieży) z poprzednich lat i miesięcy.</p> <p>Wyczenie dwu pieśni z działu ludowych różnych regionów religijnych, narodowych o znaczeniu obywatelsko-państwowym, żołnierskich i towarzyskich, śpiewanych na jeden lub dwa i trzy głosy z pomocą nut i ze słuchem.</p> <p>Z ludowych będą to pieśni obyczajowe; wiosenne, sobotkowe, weselne oraz taneczne (łącznie z objaśnieniami dotyczącymi tańców) i tunc. Z innych, śpiewanych z nut na trzy, dwa i jeden głos. Ich inscenizacja (gdz się nadają) z wyzyskaniem inicjatywy młodzieży. Uwagi jak w styczniu i lutym.</p>	<p>Materiał nauczania.</p> <p>Rysunek z pamięci, jak w miesiącu marcu. Orientacyjne przykłady tematów: rysonowanie różnych machin prostych oraz lokomoty.</p> <p>Rysunek z natury. Dalejże rysowanie i malowanie przedmiotów użytkowych o niezbyt złożonych kształtach brył wielościennych i obrotowych z uwzględnieniem skrótów perspektywicznych i cieni. Szkice terenowe podczas wycieczek.</p> <p>Rysunek z wyobraźni — dalsze rysonowanie kłombów, ogródków, rabat itp. z zastosowaniem odpowiednich napsów.</p> <p>Prócz tego rysunek odręczny i ntektowy z pomocą przyborów kreślarskich kół, elips oraz brył geometrycznych w perspektywie równoległej ukośnej.</p>	<p>Materiał z działu A.</p> <p>Gry ruchowe i drużynowe Przykłady zabaw: polowanie, niedźwiedz, podaj dalej, pacanka i t. p.</p> <p>B) Ćwiczenia porządkowe: Zbiórki w miejscu i w marszu w różnych postawach. Tworzenie kolumn ćwiczebnych z dwuzeregu, (także z dwóch i trójek) z miejsca i marszu.</p> <p>Zwroty. Elementy muzyki. Ćwiczenia kształtujące kończyły górne przeważnie w postawie siedzącej: wznoszenia, wymachy i rzuty we wszystkich kierunkach oraz krążenia; kończyły dolne: rytmiczne podskoki, łatwe kroki taneczne. Ćwiczenia tułowia: skłony wpród i w tył z różnych postaw wyściowych jednak bez wytrzymywania, skłony boczne i skłony tułowia, spotęgowane przez współpracę ramion. Ćwiczenia szej (przeważnie w postawach siedzących); skłony, skłony i krążenia. Ćwiczenia koordynacyjne. Wytrzymywanie łatwych postaw z biegu, oraz trudniejsze ruchy kończyn i tułowia w postawach równoważnych. Przechodzenie po równoważni. Ćwiczenia stosowane. Mocowanie się we dwójkę, wolne skoki (w dół i w wwyż) w formie zabawowej i ściśle z ograniczonym rozbiegiem i określonym miejscem odbicia i dostoku. Skoki.</p>

Miesiące:	Religia 2 godz. tyg.	Język polski 5 ewent. 6 godz. tyg. nauki zależnie od. Hości nauczycieli i zastosowanego warjanta instrukc.	Geografia z historją w I. półroczu 8 ew. 4 godz. geografji w II. półr. 4 godz. tyg. historji.	Nauka o przyrodzie 4 godz. tyg.
Maj i czerwiec	<p>Program szczegółowy. Materiał. Kościoł w Polsce od 1563 r. — do obecnych czasów. Program ogólny i lektura dzieł religijnych, jak w miesiącu styczniu.</p>	<p>Materiał. 1. Czytanie głośnie i ciche odpowiednio dobranych utworów poetyckich i prozaicznych w całości lub wyjątkach, także utworów popularno-naukowych jak w miesiącach poprzednich. Ponadto wybór poezji legionowej. Lektura dobranych dzieł, związanych z zainteresowaniami młodzieży. Omawianie treści czytanych utworów, wyróżnianie postaci, ich czynów, pobudek działania, przebiegu wydarzeń i obrazów. Dzielenie dłuższych utworów na wyodrębniające się części, nawiązywanie ich treści do przeżyć młodzieży, porównywanie utworów o podobnej i różnej treści oraz tworzenie planu — jak w miesiącach poprzednich.</p>	<p>Materiał nauczania. Przepisy, dotyczące przystąpienia do wykonywania zawodu. Uczciwość zawodowa. Organizacje zawodowe. Opieka Państwa nad pracą; najważniejsze przepisy. Ubezpieczenia społeczne, inne ubezpieczenia. Oszczędność i instytucje oszczędnościowe. Inne świadczenia Państwa dla obywateli. Urządzenia komunikacyjne. Poczta. Popieranie dobrobytu, kultury materialnej i duchowej. Opieka nad obywatelem Państwa poza jego granicami.</p>	<p>Materiał nauczania. 9. Powtórzenie wiadomości o czynnościach ustroju ludzkiego z uwzględnieniem zgnębego wpływu alkoholu na czynność poszczególnych narządów. Wpływ alkoholu na normalne i ekonomiczne życie społeczeństwa. 10. Wrogowe organizmy ludzkiego. Oddziaływanie pasorzytów zewnętrznych na ustrój ludzki i sposób walki z nimi. Pasorzyty wewnętrzne: trypaniny, soliter. Krótkie wiadomości o ich przystosowaniach do życia pasorzytniczego. Zarazanie się temi pasorzytami i sposoby zapobiegania. 11. Elementarne wiadomości o bakterjach. Zjawiska z życia codziennego, wywołane przez bakterje: Kwaczenie kapusty, ogórków, miska. Sposoby zabezpieczenia produktów spożywczych od psucia się. Działalność bakterji w ściółce leśnej, kompoście, oborniku, próchnicy. Bakterje chorobotwórcze. Ich działalność w ustroju ludzkim na przykładzie gruźlicy. Zachowanie przyrządów. Wskazówki praktyczne z zakresu zapobiegania najważniejszym chorobom zakaźnym. Główne sposoby rozszerzania chorób zakaźnych: pleśń, woda.</p>
	<p>Program szczegółowy. Materiał. Święci i zasłużeni dla Kościoła ludzie w Polsce. Program ogólny i lektura dzieł religijnych, jak w miesiącu styczniu.</p>	<p>2. Mówienie, jak w miesiącu kwietniu. (Zwrócić przede wszystkim uwagę wychowanków na układanie przemówień, i inscenizację przerobionych niektórych utworów. 3. Pisanie. Pisanie ze słuchu, jako sprawdzian znajomości pisowni, opowiadań na tematy z życia bieżącego, opisów wypracowań, zwięzłych streszczeń, protokołów obrad organizacyj uczniowskich, korespondencji, przemówień i planów z przerobionych utworów, czytanek i artykułów, jak dotychczas. Materiał ortograficzny: dalsze utrwalanie znajomości pisowni wyrazów, najczęściej używanych w życiu codziennym. Tematy, związane z czytaniem, mówieniem i pisanem, jak w miesiącu kwietniu.</p>	<p>Wycieczki; do organ. zawod. ubezpieczalni, instyt. oszczędnościowych (P. K. O., K. K. O., K. St. itp.). Inne pomoce, jak w marcu.</p>	

Artytmetyka z geom. 4 godz. tyg.	Zajęcia praktyczne 4 względnie 3 godz. tyg. zależnie od nauki i zasos. warjanta.	w 2 godz. tyg.	Rysunki 2 godz. tyg.	Ćwiczenia cielesne 2 godz. tyg. ponadto 10 min. ćwicz. ciel.
<p>Materiał nauczania.</p> <p>1. Ugruntowywanie sprawności działań rachunkowych na liczbach całych i ułamkowych, ze szczególnym uwzględnieniem przybliżeni dziesiętnych na zadaniach czerpanych z życia praktycznego i dostępnych dla uczniów dziedzin nauki i techniki, jak w poprzednich miesiącach.</p> <p>2. Znaskowanie literowe. Obliczanie objętości brył wymiennych w programie geom. według gotowych wzorów, oraz wyznaczanie liczbowej wartości wyrazów literowych, jak dotychczas.</p> <p>4. Obliczenia procentowe. Dalsze obliczenia procentowe z dziedzin gospodarczo-handlowej oraz kalkulacje i kosztorysy.</p> <p>Geometria. Z działu 2. Ćwiczeń w zastosowaniu geometrii do zagadnień praktycznych: dalsze ćwiczenia w czytaniu planów gruntowych oraz wykonywaniu takich zdjęć planów obszarów gospodarskich z podaniem opisów cyfrowych, jak dotychczas. Także obliczenia kubatur materiału budowlanego domu z przybliżoną oceną wartości w złotych obrotów działek (parcel budowlanych na podstawie mapek (planów) objętość gromadzonego do budowy materiału (piasku, wapna dotu piłnicznego, ustawionych cegieł oraz przybliżonej wagi tych materiałów na podstawie rozmiarów ich figur i ciężaru właściwego).</p> <p>Ćwiczenia: pomiar i obliczenia.</p>	<p>Materiał nauczania. A Zajęcia rękodzielnicze. I a. Chłopy.</p> <p>Warjant 1. 2. i 3. tematy własnej kombinacji młodzieży.</p> <p>1. b. Dziewczęta. Szycie i roboty dziane, też własnego pomysłu wychowanek. Roboty z różnych materiałów. Szczególnie budowa łatwych aparatów radiowych, naprawa narzędzi, przyrządów i pomocy naukowych. W związku z różnymi zainteresowaniami młodzieży, potrzebami szkoły i środowiska: sprzęt harcerski i sportowy (kajaki, wiosła, krzeselka składane, paliki do namiotów itp.)</p> <p>B. wyłącznie dla dziewcząt w szkołach, posiadających odpowiednie warunki.</p> <p>Gospodarstwo domowe, jak do tego czasu. Prócz tego, czynienie zapasów na zimę, np.: szczaw, późniejsi ogórki, pomidory, marmolady, powidła, suszenie grzybów, owoców, rumianku, kwiatu lipowego i t. p.</p> <p>C. Zajęcia gospodarcze i hodowlane. Wybór jednej z trzech grup (gdy szkoła posiada ogród lub odpowiednie dla chowu pomieszczenia). Grupa I obejmuje polećka pokazowe, rozdzielone na dział a i b. Dział a) obejmuje polećka nawożone i nienawożone. Dział b) polećka, na których stosowano pewne zabiegi w stosunku do roślin (np. pielienie, siekanie i okopywanie) lub ich nie stosowano (dla wykazania różnicy). Zajęcia z wiosną i jesienią.</p> <p>Grupa II zależna nietylko od warunków miejscowych, ale i od umiejętności i umiłowań nauczyciela, obejmuje: a) chów drobiu, b) chów królików i c) pasieka. Uprawa roślin miododających np. tataraki, konieczyń itp.) mających równocześnie i inne znaczenie gospodarcze (ad c. w porze wiosennej i jesiennej)</p> <p>Grupa III. obejmuje uprawę roślin propagandowych (np. ziarna kukurydzy, soczewicy, soi, żywakostu na pasze, malin, porzeczek, rumianku i t. p.)</p> <p>W szkołach bez ogrodu: hodowla roślin ozdobnych w skrzynkach i doniczkach.</p>	<p>Materiał nauczania.</p> <p>Powtarzanie i śpiewanie i ośmiu, jak dotychczas. Zwracać uwagę na piękno znaczenia dla późniejszego życia wychowanków. W uczeniu jednej lub dwie pieśni z działu pieśni ludowych różnych regionów, dających obraz pieśniarstwa polskiego różnych naszych ziem, ze szczególnym uwzględnieniem własnego środowiska regionalnego młodzieży, śpiewanych na jeden lub dwa i trzy głosy przy pomocy nut i ze słuchu. Będą to pieśni obyczajowe: wiosenne, sobótkowe, dożynkowe, weselne oraz taneczne i inne, okolicznościowe.</p> <p>Pozatem pieśni trzy, dwu i jednogłosowe, śpiewane z nut z działu: a) pieśni miejscowych, religijnych, b) narodowych o znaczeniu obywatelsko-państwowym, c) oryginalnych naszych kompozytorów, d) żołnierskie i e) towarzyskie.</p> <p>Odpowiednie ich inscenizacje (gdy się nadają) z wykorzystaniem niełatwy młodzieży.</p> <p>Uwagi. Pr. wykonywaniu i opracowywaniu pieśni należy uważać o staranne ich wykończenie i właściwą interpunkcję, utrwalenie i uzupełnienie w latach i miesiącach poprzednich.</p>	<p>Materiał nauczania. Rysunek z pamięci. Dalsze szkicowanie obserwacyjne przedmiotów o znaczeniu gospodarzem, z uwzględnieniem typowego kształtu i charakterystycznych cech. Orientacyjne przykłady tematów wedle własnego pomysłu wychowanków.</p> <p>Rysunek z natury. Rysowanie i malowanie przedmiotów użytkowych o niezbyt złożonych kształtach brył wielościennej i obrotowych z uwzględnieniem skrótów perspektywicznych i cieni.</p> <p>Dalsze szkice terenowe podczas wycieczek.</p> <p>Rysunek z wyobraźni, obejmujący przedstawiania przedmiotów użytkowych linij i plamą barwną brył - w położeniu pionowym. Przykłady tematów wedle własnego pomysłu ucznia.</p> <p>Rysunek odręczny a niekiedy z pomocą przyborów kreślarskich kół elips oraz brył geometrycznych w perspektywie równoległej ukosnej.</p> <p>Wycieczki do zbiorów, magazynów i muzeów dla obserwacji i omawiania wartości etycznej przedmiotów użytkowych, okazów sztuki ludowej, wnętrza mieszkalnych mebli zabytkowych i współczesnych, oryginałów lub reprodukcji dzieł malarzy polskich: Matejki, Grottgera, W. Koszaka, Wyspiańskiego, Chełmońskiego, Tetmajera i innych.</p>	<p>Materiał z działu A. Kombinacje zabaw o charakterze ożywiającym, bieżnym, rzutnym i drużynowym. Gry z podbijaniem, np: kiczki, wybijanka, paćanka i t. p.</p> <p>Z drużynowych: kwadrant w uproszczonej postaci, który w kl. VII. może być doprowadzony do postaci czystej. Siatkówka (dla młodzieży silniejszej), która również dopiero w kl. VII. może być doprowadzona do czystej postaci.</p> <p>B. Kombinacje ćwiczeń porządkowych, kształtujących, koordynacyjnych i stosownych.</p> <p>C. Plywanie.</p>
			<p style="text-align: center;"> Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna we Wrocławiu </p> <p style="text-align: center;"> WRO0074544 </p>	

